

ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΕΚΚΕΡΜΑΝ ΜΕ ΤΟΝ ΓΚΑΪΤΕ

✘ *Δυο λόγια πρωτύτερα – Νίκος Καζαντζάκης, 1918*

«Χρωστώ πολλά στους Έλληνες, στους Γάλλους, χρωστώ άπειρα στον Σαιξπήρο, στον Στέρν, στον Γκολντσμίθ. Δεν άντλησα όμως από τις πηγές μόνον αυτές το πνεύμα μου. Οι πηγές είναι απειράριθμες και τί ωφελεί να τις γνωρίζουμε; Το σπουδαίο είναι να έχεις μέσα σου ψυχή που ν' αγαπα την αλήθεια και να την παίρνει απ' όπου τη βρίσκει... Η αλήθεια έχει ανάγκη να την επαναλαμβάνουμε πάντοτε γιατί αενάως μας ξανακηρύττουν τήν ψευτιά» Γκαίτε.

Πάντοτε με κάποιαν ειρωνεία και περιφρόνηση αντικρύζει κανείς το όνομα του Έκκερμαν δίπλα στο όνομα του Γκαίτε.

Και όμως όταν βαθύτερα προσέξωμε, θα αισθανθούμε ευγνωμοσύνη στον άνθρωπον αυτόν, που εννέα χρόνια έμενε με τον Γκαίτε και μάζεψε όσες σκέψεις και όσες χειρονομίες μπορούσε από τον Ολύμπιον γέρο, που ώριμος πια, σοφός, γαλήνιος, εβάδιζε προς τον θάνατο. Και ό,τι έλεγε ήταν πολύτιμο.

✘ Ο Έκκερμαν είχε ό,τι απαιτείται για τον ρόλο αυτόν που του έδωσε η Τύχη να παίξει: το μυαλό του δεν ήταν δημιουργικό και επομένος ανεπιφύλακτα μπορούσε ν' ακολουθήσει και να θαυμάσει ένα δημιουργικό νου. Είχε τόση αντίληψη όση χρειάζεται για να νοιώσει κανείς μια ανώτερη διάνοια, χωρίς νάναί ικανός τίποτα δικό του να πρόσθεσει, τέτοιο που να μπορεί να συγχυσθεί με τις υπέροχες σκέψεις. Έτσι μήτε ανύψωσε τον Διδάσκαλο, όπως ο Πλάτων τον Σωκράτη, μήτε και τον κατέβασε όπως ο Ξενοφών. Τον απέδωκε πιστότατα. Ο Έκκερμαν δεν ήταν ζωγράφος καλός ή κακός• ήταν απλούστατος καθαρός καθρέφτης όπου απaráλλαχτη, ανέγγιχτη, αντιφεγγίσθει η θεϊκή μορφή του Γκαίτε.

Ποιός ήταν λοιπόν ο Έκκερμαν αυτός;

Ταπεινότατη ήταν η καταγωγή του. Δεκατεσσάρων χρόνων ήταν και βρισκόταν ακόμα στην καλύβα των γονέων του και μάζευε ξύλα στο δάσος ή χόρτα για την αγελάδα των. Στην αρχή οι καλλιτεχνικές του τάσεις φανερώθηκαν σε σκίτσα που ζωγράφισε και κατόπιν σε ποιήματα.

Έγινε κατόπι γραμματεύς ενός επαρχιακού Δημαρχείου και στά 1813 έλαβε μέρος στις ενέργειες των νέων για την απελευθέρωση της γερμανικής χώρας από τον Ναπολέοντιο ζυγό. Εθελοντής ουσάρος πολέμησε στά 1813 –14.

Στο Βέλγιο είδε και θαύμασε τις εικόνες των μουσείων και όταν τελείωσε ο πόλεμος, θέλησε σοβαρώς να επιδοθεί στη ζωγραφική• αρρώστησε όμως από τους πολλούς κόπους, τα χέρια του έτρεμαν και του ήταν αδύνατον να μεταχειρισθεί πινέλο. Αναγκάστηκε λοιπόν ν' αφήσει τις καλλιτεχνικές του φιλοδοξίες και να γίνει δημόσιος υπάλληλος. Συνάμα έβρισκε καιρό και όλο μελετούσε. Κανείς όμως ποιητής δεν τον συγκινούσε βαθιά. Έξαφνα πέφτει στά χέρια του ένας τόμος ποιήματα του Γκαϊτε. Απερίγραπτη η συγκίνηση και η ευτυχία του. Ένοιωσε τότε για πρώτη φορά τι σημασία είχε η φύση και η τέχνη• ένας κόσμος ολόκληρος αρμονικώτατα ξεσκεπάσθηκε μπροστά του και μερονυχτίς είχε στο νου του τον Γκαϊτε.

Αρχίζει τότε νά διαβάζει τον Σαιξπήρο, τον Σοφοκλή, τον Όμηρο. Θέλει νά τελειοποιήσει το ατομό του για να γίνει άξιο μια μέρα να πλησιάσει τον Γκαϊτε.

Τελείωσε το Γυμνάσιο, παραιτήθηκε από τη δημόσια θέση και μπήκε στο Πανεπιστήμιο της Κεττίκης. Κατόρθωσε, 33 χρόνων όταν ήταν να τυπώσει μερικά ποιήματα και έστειλε ένα αντίτυπο και ένα γράμμα στον «Πολικόν του Αστέρα», στον Γκαϊτε.

λεπτομέρεια από φωτογραφία της Ρούλας Σπάρταλη

Διάβασε ο Γκαϊτε το βιβλίο και έγραψε στον ποιητή ένα φιλικό γράμμα. Παίρνει θάρρος ο φτωχός ο Έκκερμαν, βάζει τον δρόμο

μπροστά του πεζός, ωσάν προσκυνητής που είχε κάμει τάξιμο, και πάει στη Βεϊμάρη να δει και να προσκυνήσει το ειδωλό του. Έφθασε, τον είδε, σκλαβώθηκε και δεν θέλησε ποτέ πια να φύγει από κοντά του.

Ήταν τότε 74 ετών ο Γκαίτε. Ό,τι είχε επιθυμήσει σε όλη του τη ζωή, το είχε κατορθώσει: είχε σκαλίσει, торνέψει και υψώσει τον εαυτό του τόσο σοφά και άρτια, που τον είχε κάμει ένα αληθινό αριστούργημα.

Δεν ήταν δυνατόν πια να τελειοποιηθεί περισσότερο. Έφθασε στην κορυφή του και αποκει ξάνοιγε τη ζωή του, τα έργα του, τους ανθρώπους και τις ιδέες με τη γαλήνη ενός θεού. Στα πόδια του, πιστός φανατισμένος, καθόταν ο Έκκερμαν και του υπεβαλλε τις απορίες του, τους στοχασμούς του και τον άκουε ευλαβικά να μιλά: *«Μου φαίνεται, λέει εκστατικός ο Έκκερμαν, πως κάνω σαν τα παιδάκια που όταν πέφτει την άνοιξη δροσιστική βροχή, προσπαθούν να δεχθούν στο κούφωμα των χεριών τους ένα μέρος από τις σταγόνες που πέφτουν και που ευθύς όμως εξαφανίζονται και φεύγουν μέσα από τα δάκτυλα».*

Για όσους εννοούν, τα λόγια του Γκαίτε είναι θαυματουργά.

Τοποθετούν το καθετί στη θέση που του ταιριάζει- δεν καινοτομούν επιπόλαια για να φαντάξουν, μήτε παραφέρονται σε νεανικούς και ασυνάρτητους θορύβους. Παίρνουν όλα τα ζητήματα απ' όλες τους τις μεριές. Βρίσκουν την εξήγηση και τη δικαιολογία όλων των πραγμάτων και επομένως με μια συγκαταβατική επιείκεια αντικρύζουν όλα τα συμπλέγματα και τους συνδυασμούς που κάνουν επάνω στα χώματα οι φωσφορισμοί της ζωής.

ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΕΚΚΕΡΜΑΝ ΜΕ ΤΟΝ ΓΚΑΙΤΕ (Μετάφραση Νίκου Καζαντζάκη)

16 Δεκεμβρίου 1828

Εδείπνησα μόνος με τον Γκαίτε στο γραφείο του. Μιλήσαμε για

διάφορα φιλολογικά θέματα.

– Οι Γερμανοί, είπε, δεν μπορούν να θεραπευθούν από τις φιλισταιικές ιδέες τους. Να τώρα που συζητούν και τσακώνονται για μερικά δίστιχα τυπωμένα μέσα στα έργα του Σίλλερ και στα δικά μου και θαρρούν πως είναι σπουδαιότατο ν' ανακαλύψουν εκείνα που ανήκουν στον Σίλλερ και εκείνα που ανήκουν σε μένα. Ως εάν είχαν τίποτε μ' αυτά να κερδίσουν, ως εάν δεν τους εφθανε ότι έχουν τα δίστιχα. Φίλοι όπως ο Σίλλερ και εγώ που τόσα χρόνια συνδεόμεθα, είχαμε τα ίδια συμφέροντα, βλεπόμεθα και ανταλλάζαμε καθε μέρα σκέψεις, δεν ήταν δυνατόν να διεκδικούμε τίτλους ιδιοκτησίας σε μερικές αποσπασματικές σκέψεις. Εκάμαμεν πολλά δίστιχα μαζί, συχνά η ιδέα ήταν δική μου και οι στίχοι ήσαν του Σίλλερ ή τό εναντίον, ή έγώ έκανα τον ένα στίχο και ο Σίλλερ τον άλλον. Πως μπορεί λοιπόν κανείς να κάμει λόγο για δικό μου και για δικό του;

–Τέτοιες συζητήσεις παρουσιάζονται συχνά στο φιλολογικό κόσμο, είπα, πολλές φορές π.χ. διαμφισβητούν την πρωτοτυπία του ενός ή του άλλου ένδοξου συγγραφέως, καταδείχνοντας τις πηγές από όπου άντλησαν τις ιδέες τους.

– Είναι εντελώς γελοίο, είπε ο Γκαίτε, είναι ως εάν για έναν άνθρωπο αγνό και καλοαναθραμμένο επιχειρούσαμε έρευνες να μάθουμε τι βόδια, τι πρόβατα και τι χοίροι του χρησίμευσαν ως τροφή και του έδωκαν δυνάμεις. Μέσα μας φέρουμε τις δυνάμεις μας, την ανάπτυξή μας όμως τη χρωστούμε στις χίλιες δυό επιδράσεις ενός απέραντου κόσμου, από τον κόσμο αυτόν αφομοιώνουμε μόνον εκείνο που μπορούμε και που μας ταιριάζει.

✘ Χρωστώ πολλά στους Έλληνες, στους Γάλλους, χρωστώ άπειρα στον Σαιξπήρο, στον Στέρν, στον Γκολντσμίθ. Δεν άντλησα όμως από τις πηγές μόνον αυτές το πνεύμα μου. Οι πηγές είναι απειράριθμες και τί ωφελεί να τις γνωρίζουμε; Το σπουδαίο είναι να έχεις μέσα σου ψυχή που ν' αγαπα την αλήθεια και να την παίρνει απ' όπου τη βρίσκει.

Εξ άλλου ο κόσμος είναι σήμερα τόσο γερασμένος και προ αιώνων

ήδη τόσοι μεγάλοι άνδρες έζησαν και σκέφθηκαν, ώστε πολύ λίγα καινούργια πράγματα μπορεί νά βρει κανείς και να πει. «Η δική μου «θεωρία των χρωμάτων» δεν είναι εντελώς πρωτότυπη. Ο Πλάτων, ο Λεονάρδος Νταβίντση και άλλα υπέροχα πνεύματα βρήκαν εν μέρει και είπαν ό,τι εγώ ο ίδιος βρήκα, και είπα- η αξία μου μόνον έγκειται εις το να το ξαναβρώ, να το ξαναπώ, να το διαδώσω, να το υπερασπίσω και ν' ανοίξω πάλι, μέσα από τή σύγχυση του κόσμου, ένα δρόμο προς την αλήθεια.

Η αλήθεια έχει ανάγκη να την επαναλαμβάνουμε πάντοτε γιατί αενάως μας ξανακηρύττουν τη ψευτιά...

Πηγή: christostsantis.com